

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Teze diplomové práce

**Vliv nestátních neziskových organizací na rozvoj
vybraného regionu (případová studie)**

Bc. Anita Gžanová

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Diplomová práce se zabývá zhodnocením vlivu nestátních neziskových organizací (dále jen NNO) v oblasti poskytování sociálních služeb na rozvoj vybraného regionu, kterým je Karlovarský kraj. Práce se věnuje spolupráci NNO a orgánů veřejné správy ve vztahu zadavatel a poskytovatel sociálních služeb. V rámci práce byla popsána teoretická východiska, pojmy a odborné pohledy na oblast sociální politiky, sociální práce a neziskového sektoru. Práce popisuje oblast regionálního rozvoje, politiky a upřesňuje vznik konceptů rozvoje. V praktické části práce řešila pohled obyvatel Karlovarského kraje na sociální služby obecně i detailně, a to jak respondenti vnímali službu sociálně terapeutické dílny. Formou dotazníkového šetření byla získána data, která byla zpracována a jejich výsledky vysvětleny a popsány. Druhým šetřením formou interview byla zjišťována data týkající se spolupráce mezi zadavatelem a poskytovatelem sociálních služeb. V závěru práce byla data zpracována, shrnuta, byly vyvozeny závěry, které prošly diskuzí a byla navržena řešení a doporučení vedoucí k zajištění kvalitní spolupráce mezi zadavatelem a poskytovatelem, k dosažení společného cíle, tj. zkvalitnění života obyvatel kraje, kteří se ocitli v tíživé sociální situaci.

Klíčová slova

sociální služby, regionální rozvoj, nestátní neziskové organizace, sociální politika, orgány veřejné správy, komunitní plánování, region, Karlovarský kraj

Úvod

Tato práce se zaměřila na oblast poskytování sociálních služeb v Karlovarském kraji. Na případu jedné služby, sociálně terapeutických dílen, byl zjišťován vliv poskytovatelů těchto služeb na regionální rozvoj kraje. Neziskový sektor je doplňkem veřejného sektoru a je odrazem vůle společnosti pomáhat sociálně potřebným.

Cíl práce a metodika

Cílem práce bylo zhodnocení vlivu NNO v oblasti poskytování sociálních služeb, na vzorové platformě jedné služby - sociálně terapeutických dílen, na rozvoj daného regionu. Hlavním cílem práce bylo zhodnotit spolupráci či zapojení NNO při tvorbě strategického plánu kraje a vyhodnotit spolupráci zadavatele a poskytovatele sociálních služeb při jeho realizaci. Dále byly vytyčeny tři dílčí cíle týkající se zhodnocení všeobecného povědomí občanů kraje o sociálních službách, vyhodnocení vnímání sociálních služeb a odbornosti pracovníků NNO

tyto služby poskytující a vyhodnocení ochoty občanů kraje dobrovolnický se angažovat v oblasti poskytování sociálních služeb.

Obsah teoretické části vyplývá ze studia dokumentů týkajících se dané problematiky formou metody sekundárního sběru dat, poznatky jsou literární rešerší diplomové práce.

V praktické části byla využita deskripce jevů a základních charakteristik prostředí. Popsán byl Karlovarský kraj a jeho charakteristika, pak neziskové organizace, které v kraji působí v oblasti poskytování sociálních služeb. Pro empirický výzkum byla použita kvantitativní metoda polootevřeného dotazníkového šetření u obyvatel Karlovarského kraje. Pomocí dotazníku byla šetřena jak oblast poskytování sociálních služeb, povědomí o službách, názory na službu a vnímání její potřebnosti, tak vnímání osob s mentálním, tělesným a duševním onemocněním z pohledu obyvatel kraje a jejich inkluze do společnosti, dobrovolnictví a názor na odbornost pracovníků NNO. V další použité základní metodě, kvalitativním šetření bylo formou strukturovaného rozhovoru se zástupci NNO a zadavatelem služeb Karlovarským krajem zjišťováno, jak spolupracují, plánují, dále názor na administrativní zátěž a jakým způsobem jsou služby prezentovány veřejnosti. Získaná data byla analyzována a přehledným, srozumitelným způsobem interpretována. Výsledky prošly diskuzí a dále byly shrnuty a stanoven závěr s doporučeními.

Přehled řešené problematiky a charakteristika prostředí

Literární rešerše se věnovala vymezení pojmu neziskový sektor, druhům organizací, charakteristik a funkcí ve společnosti. Dále byla přiblížena sociální politika a její funkce, principy. Popsány byly objekty a subjekty sociální politiky. Byl vymezen pojem sociální služby a přiblížen zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Pojem sociální práce, definování triády sociálních služeb a komunitní plánování patřilo k teoretickému základu stanovení hlavního cíle diplomové práce. Rešerše se věnovala i pojmům region, regionalistika, regionální rozvoj a regionální politika. Přiblížen byl program rozvoje územního obvodu kraje, přístupy a aktéři, kteří na jeho tvorbě participují.

V práci byl popsán Karlovarský kraj a jeho socioekonomické ukazatele. Přiblížena byla oblast sociálních služeb v kraji a Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Karlovarském kraji na období 2014 – 2017. Popsána byla oblast poskytování sociálních služeb v Karlovarském kraji, oblast poskytování služby – sociálně terapeutické dílny a tři vybraní poskytovatelé z okresu Cheb, Sokolov a Karlovy Vary.

Výsledky a diskuze

Hlavním cílem práce bylo zhodnotit spolupráci či zapojení nestátních neziskových organizací při tvorbě strategického plánu kraje a vyhodnotit spolupráci zadavatele a poskytovatele sociálních služeb při jeho realizaci. **Výsledky kvalitativního** šetření prokázaly sice partnerství poskytovatelů se zadavatelem, nicméně i nedostatky v komunikaci a vyšší míru administrativní zátěže, než by bylo pro poskytovatele přijatelné. Oblast informovanosti veřejnosti o sociálních službách byla shledána ne zcela dostatečnou, zejména ze strany poskytovatelů. **Doporučením je** sjednocení vykazovaných dat pro MPSV a Karlovarský kraj, což by vedlo ke snížení administrativy, dále pak zvýšení komunikace, které objasní důležitost vykazování a legislativní rámec, který musí Karlovarský kraj dodržovat. Pro další rozvoj služby by bylo přínosné zvyšování kvality formou školení, workshopů pracovníků, vzájemná výměna zkušeností mezi NNO a příklady dobrá, ale i „špatné“ praxe, či hledání inovativních postupů s pozitivním dopadem na kvalitu života klienta. NNO by měly vhodnou formou informovat veřejnost o své činnosti a poskytovat tyto informace i orgánům veřejné správy. **Kvantitativní šetření** u obyvatel Karlovarského kraje dospělo k následujícím výsledkům: u cíle „Dílčí cíl 1 – zhodnocení všeobecného povědomí o sociálních službách“, 55% obyvatel zná NNO ze svého okolí, většinou se jedná o NNO s celorepublikovou působností. Největší informovanost je v oblasti služeb pro seniory (67%), při hledání informací o službách by se 50% osob obrátilo na internet. Celých 75% obyvatel by v případě tíživé sociální situace oslovilo obecní či městský úřad. Zde se prokázalo povědomí o sociálních službách. „Dílčí cíl 2 – vyhodnocení vnímání sociálních služeb i odbornosti pracovníků těchto služeb“ prokázal, že 39% obyvatel souhlasí s transformací tj. začleňováním osob se zdravotním postižením z ústavů do společnosti s podmínkou, že nad těmito osobami bude pravidelný dohled. Výzkum prokázal u obyvatel obavy z interakce s osobami se zdravotním, zvláště duševním a mentálním onemocněním. U preferencí pomoci určitým sociálním skupinám byla upřednostňována skupina seniorů a zdravotně postižených před ostatními skupinami. Šetřením bylo zjištěno, že 64% obyvatel považuje sociálně terapeutické dílny za „určitě prospěšné“, dále 60% považuje pracovníky sociálních služeb za odborníky. „Dílčí cíl 3 - vyhodnocení ochoty občanů kraje dobrovolnicky se angažovat v oblasti poskytování sociálních služeb“ prokázal podporu zdravotně postiženým za oblast, kam by lidé (67%) byli ochotni přispět. Dalším výsledkem byla preference pasivního neosobního způsobu dobrovolnictví, tedy forma daru, před osobní pomocí a prací ve prospěch dané skupiny.

Doporučením je udržet dostupnost sítě poskytovatelů a rozvíjet kvalitativní složku práce s klientem. V rámci nabízených služeb by bylo vhodné směřem k veřejnosti vytvořit osvětovou kampaň, aby byla přiblížena a vysvětlena práce s klienty a přiblíženi klienti samotní. Přínosem by bylo seznamovat s danou tematikou mládež již ve škole, kdy lze vhodnou formou přiblížit tíživé životní situace osob a procesy k jejich řešení. Doporučeno je vydání publikace s popisem životních událostí a způsobem jejich řešení. NNO by měly prezentovat svou činnost a zároveň rozšiřovat povědomí o řešeních určitých životních situací, o odlišnostech jiných lidí, či o možnostech, které síť sociálních služeb nabízí. Orgány veřejné správy by měly provést destigmatizační kampaň, aby byli klienti, kteří při transformaci sociálních služeb odcházejí mezi ostatní populaci, bráni jako přirozená součást života a veřejnost byla informována, jak s danou skupinou komunikovat a co od ní lze očekávat. Pro zajištění vlastních prostředků potřebných ke zvýšení kvality je doporučen fundraising.

Seznam použitých zdrojů

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: Příručka pro uživatele*. 3.vyd. Praha: Karolinum, 2000, 374 s. ISBN 80-246-0139-7.

KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. Vyd. 1. Praha: Codex, 1997, 327 p. ISBN 80-859-6333-7.

TOMEŠ, Igor. *Sociální právo České republiky*. Praha: Linde, 2014, 319 s. Monografie (Linde). ISBN 978-807-2019-380.

TOMEŠ, Igor. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 439 s. ISBN 978-807-3676-803.

KUTSCHERAUER, Alois. *Komplementární přístupy k podpoře regionálního a municipálního rozvoje*. 1. vyd. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2013, 108 s. ISBN 978-80-248-3285-2.

MALÍK HOLASOVÁ, Věra. *Kvalita v sociální práci a sociálních službách: Ein Leitfaden für kleinere und mittlere Soziale Einrichtungen*. 1. vyd. Praha: Grada, c2014, 151 s. ISBN 978-802-4743-158.

WOKOUN, René. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 5. rozš. vyd. (ve Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk 2. rozš. vyd.). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 455 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3800-864.

Česko. *Zákon 108/2006 Sb.: o sociálních službách*. In:37/2006, [online]. [cit. 2014-08-22] Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

Program rozvoje Karlovarského kraje 2014 - 2020. CASSIA DEVELOPMENT & CONSULTING. *Karlovarský kraj 2014* [online]. [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: https://www.kr-karlovarsky.cz/region/Documents/P2_PRKK_2014_2020_strategie_3.pdf